

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права та правосуддя

СИСТЕМА ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право»
освітньо-професійної програми «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура.
Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та правосуддя
Протокол № 11 від 14.01.2020 року

Система охорони державної таємниці. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 081 «Право», освітньо-професійної програми «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / Укл.: Головка М.Б. – Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету. – 2020. – 27 с.

Укладач: Головка Михайло Борисович, професор кафедри кримінального права та правосуддя ЧНТУ, к.ю.н., доцент

Відповідальний за випуск: Коломієць Наталія Володимирівна, завідувач кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, доцент

Рецензент: Марущак Олександр Анатолійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СИСТЕМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ”	7
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Система охорони державної таємниці».....	8
1.2 Розподіл обсягу години з дисципліни за темами, формами вивчення та контролю	10
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з дисципліни “Система охорони державної таємниці”	10
1.4 Критерії оцінювання знань студентів за видами робіт	11
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	15
2.1. Тема 1. Правовий статус інформації	17
2.2. Тема 2. Поняття, значення і правова основа охорони державної таємниці	17
2.3. Тема 3. Охорона державної таємниці в Україні.....	18
2.4. Тема 4. Поняття допуску та доступу до державної таємниці.....	18
2.5. Тема 5. Основні організаційно-правові заходи щодо охорони державної таємниці.....	19
2.6. Тема 6. Обов’язки та обмеження прав громадян у зв’язку з допуском та доступом до державної таємниці.....	20
2.7. Тема 7. Обов’язки громадян щодо збереження державної таємниці.....	20
3 ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ	22
4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	25

ВСТУП

Навчальні заняття з навчальної дисципліни «Система охорони державної таємниці» проводяться для здобувачів вищої освіти юридичного факультету. Серед основних методів, що використовуються для навчання можна зазначити *словесні методи* – інформацію для засвоєння студенти отримують вербальними засобами (викладання теоретичного матеріалу: проведення бесід, розповідей, пояснень). Також широко використовуються наочні методи – інформацію для засвоєння студенти одержують на основі сенсорно-перцептивної діяльності (демонстрування, ілюстрації, показ об'єкта, моделі). Слід зазначити також, що при проведенні занять з тактико-спеціальної підготовки використовуються сучасні наочні методи та розробки, викладачами створено та впроваджено мультимедійні лекції з основних тем навчального курсу, демонструються навчальні відеофільми тощо. Враховуючі практичну спрямованість навчальної дисципліни «Державна таємниця» особливе місце при її викладанні займають *практичні методи*. Суть їх у тому, що шляхом виконання практичних дій студент отримує деяку інформацію, яку аналізує, робить висновок і приходять до тих знань, які необхідно засвоїти. Особливість методу в тому, що діяльність з одержання знань накладається в часі на діяльність з їх застосування, що дає винятково важливий педагогічний ефект. Цінність практичного методу посідає у отриманні студентами не тільки знань у відповідній сфері, а й, перш за все, формування необхідних умінь та практичних навичок.

Методичні рекомендації спрямовані на вирішення таких головних завдань: створення умов для реалізації єдиного підходу до організації практичної роботи під час семінарських занять та самостійної роботи студентів; сприяння формуванню у студентів навичок самостійної навчальної, науково-дослідної й практичної роботи; сприяння розвитку й поглибленню професійних, наукових і практичних інтересів; сприяння формуванню професійних якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців; створення умов для гармонійного творчого розвитку особистості студента.

Семінарські заняття та самостійна робота над поглибленим вивченням дисципліни «Система охорони державної таємниці» є невід'ємною складовою діяльності здобувачів вищої освіти. На вивчення зазначеної дисципліни відведено 120 годин. Аудиторні заняття складають 30 годин, у т.ч. лекцій – 16 год., практичних занять – 14 год. Самостійна робота складає 90 години.

Метою курсу «Система охорони державної таємниці» є формування у майбутніх юристів системи знань, навичок та вмінь у сфері забезпечення охорони державної таємниці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- концептуальні основи організації формування та забезпечення системи охорони державної таємниці;
- складові елементи системи охорони державної таємниці;
- основні об'єкти та суб'єкти системи охорони державної таємниці;

- міжнародно-правові нормативні акти щодо охорони державної таємниці;
- механізми та процедури захисту прав особи в інформаційно-правовій сфері;

- види й підстави юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону державної таємниці.

вміти на практиці:

- самостійно працювати із нормативно-правовими актами у сфері охорони державної таємниці;

- правильно кваліфікувати правопорушення у інформаційно-правовій сфері;

- готувати рекомендації, пропозиції до проектів керівних документів у сфері забезпечення охорони державної таємниці;

- аналізувати діяльність органів влади і управління, юридичних та фізичних осіб щодо дотримання вимог законодавства з питань охорони державної таємниці;

- на основі моніторингу та аналізу пропонувати організаційно-правові заходи підвищення ефективності діяльності управлінських структур щодо охорони державної таємниці.

Самостійна робота студентів містить у собі:

- підготовку до аудиторних занять (лекційних та практичних);
- виконання відповідних завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;

- самостійну роботу над окремими темами навчальної дисципліни відповідно до навчально-тематичного плану;

- підготовку до практичних занять та виконання завдань, передбачених робочою програмою дисципліни;

- підготовку до усіх видів контрольних випробувань (залікових, підсумкових тощо);

- участь у студентських наукових і науково-практичних конференціях, семінарах тощо;

- інші види діяльності, що ініціюються та здійснюються інститутом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Організацію роботи здобувачів вищої освіти здійснює кафедра, лектор, а також самі студенти. З власної ініціативи кафедра може проводити студентські навчальні й наукові заходи (конференції, олімпіади, симпозіуми тощо).

Самостійна робота виконується здобувачами вищої освіти під керівництвом викладача, який здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. Самостійна робота здобувачів вищої освіти повинна мати такі головні ознаки:

- бути виконаною особисто здобувачем вищої освіти або студентською підгрупою (командою), де кожен її член самостійно виконує свою частину колективної роботи;

- бути закінченою розробкою, де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;

- демонструвати достатню компетентність автора в розкритті питань, що досліджуються;

- мати навчальну, наукову або практичну спрямованість і значимість;
- містити певні елементи новизни;
- самостійна письмова робота оформлюється відповідно до вимог кафедри.

Навчально-методичне забезпечення роботи здобувачів вищої освіти враховує специфіку різного роду діяльності здобувачів вищої освіти та викладачів.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СИСТЕМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ”

Метою викладання навчальної дисципліни “Система охорони державної таємниці” є формування у майбутніх юристів системи знань, навичок та вмінь у сфері забезпечення охорони державної таємниці.

Досягнення названої мети забезпечується розв’язанням таких навчально-наукових завдань:

- забезпеченням студентам можливостей ознайомитися з новітніми науковими та практичними досягненнями у сфері організації забезпечення охорони державної таємниці;
- створенням оптимальних організаційних і методичних умов для самостійного вивчення курсу;
- закріпленням на семінарських заняттях знань щодо основних категорій, принципів та суб’єктів організації системи охорони державної таємниці;
- розвитком під час занять навичок та вмінь застосування чинного законодавства з питань забезпечення охорони державної таємниці.

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

знає:

концептуальні основи організації формування та забезпечення системи охорони державної таємниці;

- складові елементи системи охорони державної таємниці;
- основні об’єкти та суб’єкти системи охорони державної таємниці;

вміє :

- самостійно працювати із нормативно-правовими актами у сфері охорони державної таємниці;
- правильно кваліфікувати правопорушення у інформаційно-правовій сфері;
- готувати рекомендації, пропозиції до проектів керівних документів у сфері забезпечення охорони державної таємниці.

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Система охорони державної таємниці»

Змістовний модуль 1.

Загальнотеоретичні положення організаційного забезпечення системи охорони державної таємниці в Україні

Тема 1. Поняття, суть та значення охорони державної таємниці.

Загальна характеристика забезпечення захисту та охорони інформації: мета, завдання, функції, принципи та методологія. Основні категорії: інформація, інформаційні відносини, інформаційний суверенітет, інформаційний простір (національний), інформаційна безпека, інформаційна війна, інформаційна зброя, інформаційна загроза, система забезпечення захисту та охорони інформації, інформація з обмеженим доступом, державна таємниця, система охорони державної таємниці.

Гене́за розвитку системи охорони державної таємниці в Україні.

Тема 2. Віднесення інформації до державної таємниці.

Інформація, що може бути віднесена до державної таємниці. Державні експерти з питань таємниць.

Порядок віднесення інформації до державної таємниці. Рішення державного експерта з питань таємниць.

Звід відомостей, що становлять державну таємницю.

Строк дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці та порядок зміни ступеня секретності інформації та скасування рішення про її віднесення до державної таємниці.

Змістовний модуль 2

Нормативно-правова регламентація охорони державної таємниці

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення охорони державної таємниці. Засекречування та розсекречування інформації.

Нормативне регулювання як засіб управління у сфері забезпечення охорони державної таємниці.

Поняття та правовий режим державної таємниці. Відомості, що відносяться до державної таємниці. Нормативно-правові акти з питань охорони державної таємниці.

Порядок засекречування інформації. Класифікація видів секретної інформації.

Тема 4. Порядок провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею. Режим секретності.

Організація та забезпечення охорони державної таємниці. Дозвільний порядок провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, та режим секретності.

Порядок отримання спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею. Режимно-секретні органи та їх завдання.

Тема 5. Допуск та доступ громадян до державної таємниці.

Порядок надання допуску до державної таємниці. Перевірка громадян у зв'язку з допуском до державної таємниці.

Підстави відмови у наданні допуску до державної таємниці. Порядок оскарження відмови у наданні допуску до державної таємниці.

Порядок надання доступу до державної таємниці. Обов'язки громадянина щодо збереження державної таємниці.

Рішення про відмову у наданні доступу до державної таємниці та порядок його оскарження.

Обмеження прав громадянина у зв'язку з допуском та доступом до державної таємниці.

Змістовний модуль 3

Нагляд за додержанням законодавства про державну таємницю та контроль за забезпеченням охорони державної таємниці

Тема 6. Нагляд за додержанням законодавства про державну таємницю та контроль за забезпеченням охорони державної таємниці

Контроль за забезпеченням охорони державної таємниці та нагляд за додержанням законодавства про державну таємницю: правові та фактичні підстави.

Суб'єкти контролю та нагляду за забезпеченням охорони державної таємниці та їх компетенція.

Правова регламентація міжнародних передач інформації з обмеженим доступом.

Тема 7. Відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю.

Адміністративно-правовий захист державної таємниці. Кримінально-правовий захист державної таємниці. Повноваження правоохоронних органів щодо притягнення порушників до юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону державної таємниці. Порядок провадження за адміністративними справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони державної таємниці. Провадження у справах про розголошення державної таємниці чи втрату МНСІ, що містять державну таємницю.

Загальні положення кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

1.2 Розподіл обсягу години з дисципліни за темами, формами вивчення та контролю

Загальний обсяг годин навчальної дисципліни – 120, з них 16 годин – лекції, 14 годин – семінарські заняття, 90 годин – самостійна робота.

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з дисципліни “Система охорони державної таємниці”

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, опитувань студентів під час захисту індивідуальних робіт, тестування, опитування студентів з питань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Після завершення вивчення змістових модулів наприкінці семестру проводиться контрольна робота. Варіанти завдань до контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль може проводитись у вигляді письмової відповіді.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості.

1.4 Критерії оцінювання знань студентів за видами робіт

1.4.1 Система балів, які здобувач вищої освіти може отримати за виконання певних видів робіт протягом семестру:

1) робота на семінарських заняттях	до 34 балів;
1.1. відповідь на семінарському занятті	до 5 балів;
1.2. реферат, есе	до 2 балів;
1.3. презентація	до 2 балів;
2) контрольна робота	до 8 балів;
3) виконання самостійної роботи	до 8 балів;
4) інші види робіт (наукова робота, творчі завдання, реферування, участь в олімпіадах та круглих столах)	до 10 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	60 балів
5) екзамен	до 40 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	40 балів
Разом балів за 100 бальною шкалою	до 100 балів

1.4.2. Порядок поточного та проміжного оцінювання знань

У процесі поточного та проміжного контролю здійснюється перевірка засвоєння студентами програмного матеріалу, здатності самостійного опрацювання окремих тем, публічного та письмового викладу конкретних питань дисципліни.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- участь у науково-пошуковій та творчій роботі;
- виконання контрольної роботи;

1.4.3. Порядок оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані

висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком освітнього процесу.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставить за умови відповідності виду самостійної роботи або усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

1.4.4. Критерії оцінювання знань та самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Відповідь на семінарському занятті оцінюється у балах за наступними критеріями:

5 балів – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, вміє аналізувати норми законодавчих актів, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження, здатний презентувати власне розуміння.

4 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами.

3 бали – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє основні поняття навчальної дисципліни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

2 бали – студент за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, зміст матеріалу не розкрито.

1-0 балів – студент не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, зміст матеріалу не розкрито.

Реферат, есе оцінюється у балах за наступними критеріями.

Реферат, есе – поширений тип письмової самостійної роботи з дисципліни, які демонструють поглиблене опрацювання відповідної теми. У процесі підготовки реферату, есе студент накопичує знання, вміння та навички роботи з різними інформаційними джерелами, готується до майбутніх курсових і дипломних робіт. Реферат, есе є одним з основних типів індивідуальних завдань, який підводить їх до роботи підвищеної складності, з елементами науковості, що виконується під час навчання.

Презентація реферату, есе проходить в аудиторії на семінарському занятті, де розглядається дана тема, або може бути проведена індивідуально.

Критеріями оцінки змісту реферату, есе є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, наявність власної думки.

Кожен студент протягом семестру повинен підготувати один реферат або есе на семінарське заняття.

Презентація

Презентації – виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

Виконання контрольної роботи.

За виконання контрольної роботи студенти можуть отримати **мак 8 балів**.

Завдання (вирішення практичних задач) на контрольній роботі оцінюються таким чином.

8-7 балів – повна відповідь на питання;

6-5 бали – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;

4-3 бали – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;

2-0 бали неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти (мак 8 балів за дві).

Тема має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо.

Виконання самостійної роботи практикується в освітньому процесі з метою набуття студентом необхідної професійної підготовки, формування навичок самостійного наукового пошуку, вивчення літератури по даній тематиці, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання висновків тощо.

Особливу увагу слід приділити оформленню науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

Участь в олімпіадах, участь у науково-практичних конференціях, (мак до 10 балів).

1.4.5. Порядок проведення підсумкового контролю

Екзамен

Підсумковий контроль знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену (мак до 40 балів).

Екзаменаційні білети охоплюють всю програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Умовою допуску до екзамену є виконання всіх видів навчальної роботи передбачених даною робочою програмою.

Складання екзамену є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен.

У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані контролі роботи, завдання з самостійної дослідної роботи, невідпрацьовані семінарські заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів (*тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які студент може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – E, 60 балів»*), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів ЧНТУ».

Для складання екзамену існують білети. Білети складаються із трьох питань.

Критерії:

- від 33 до 40 балів - відповідь повна і зміст відповіді студента повністю відповідає сутності поставленого запитання;
- від 24 до 32 балі - студент виконує всі завдання без грубих помилок;
- від 17 до 24 балів - студент допускає грубі помилки і всі питання виконані менш ніж на половину;
- не більше 16 балів - при невиконанні хоча б одного завдання білету.

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D		
60-65	E	задовільно	не зараховано
0-59	FX	незадовільно	

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Семінарські заняття є ефективною формою організації навчання у вищому навчальному закладі, з якими органічно поєднуються лекції. Така форма заняття відіграє важливу роль у вивченні дисципліни “Система охорони державної таємниці”, оскільки:

- стимулює регулярне вивчення студентами першоджерел та іншої літератури, а також матеріалів лекційного курсу;
- закріплює знання, отримані студентами на лекції та під час самостійної роботи;
- дозволяє студентам перевірити правильність раніше отриманих знань, вичленувати в них найбільш важливе, істотне;
- формує навички самостійного мислення, усного виступу з теоретичних питань, привчаючи студентів вільно оперувати термінологією, основними поняттями і категоріями;
- дає можливість поєднати теоретичні знання із практичними навичками;
- надає можливість викладачу систематично контролювати рівень самостійної роботи студентів над першоджерелами, іншим навчальним матеріалом, ступінь їх уважності на лекціях.

Робота на семінарському занятті включає:

- усні опитування студентів, обговорення питань передбачених планом семінарських занять;
- коротке письмове опитування студентів з основних питань теми;
- обговорення доповідей з питань, що пропонуються для самостійного вивчення студентами.

Самостійна робота є основним способом оволодіння студентом матеріалу у вільний від обов’язкових занять час, але її зміст визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента з дисципліни “Система охорони державної таємниці” включає:

- поглиблене вивчення питань з кожної теми, враховуючи і ті, що виносяться на обговорення на семінарському занятті;
- пошук та аналіз додаткової рекомендованої літератури для виконання індивідуальних завдань;
- есе (реферат);
- реферування наукової літератури.

Самостійна робота повинна здійснюватися студентами на підставі вивчення теоретичного матеріалу з використанням рекомендованих підручників і навчальних посібників з дотриманням затвердженого плану. Обов’язковим елементом такої роботи є вивчення теоретичних положень. Варіантність форм самопідготовки залежить від виду навчальної дисципліни і може мати наступний зміст.

По-перше, додаткове вивчення окремих питань, які не викладаються лектором під час проведення лекційних занять або тих, які тільки аналізуються в

обмеженому обсязі. Саме тому, першу частину завдань для самостійної роботи студента складають питання, що виносяться на семінарське заняття, які вимагають більш детального самостійного засвоєння і відображення у базовому конспекті лекцій. Крім того, в процесі викладання теоретичного курсу, виникає потреба у зверненні студентів до окремих теоретичних питань, які детально вивчаються при ознайомленні з іншими курсами, зокрема такими як кримінальне право, кримінальне процесуальне право, цивільне право, адміністративне право, криміналістика, судова медицина, судова психіатрія та інші. Саме тому деякі питання для самостійної підготовки орієнтовані на звернення до вивчених вже дисциплін, що стає підґрунтям для більш глибокого і системного засвоєння інформації при вивченні навчальної дисципліни “Система охорони державної таємниці”.

По – друге, щодо питань, які не досліджувалися у процесі викладання лекційного курсу, може застосовуватися така форма самостійної роботи як рефератне викладення змісту на підставі самостійного вивчення теоретичних положень з використанням монографічних досліджень, підручників та навчальних посібників з відповідного питання. З огляду на специфіку гуманітарної освіти, такі реферати підлягають обов’язковому оприлюдненню під час проведення семінарського заняття за відповідною темою і подальшого їх обговорення. З метою підвищення уваги студентів до змісту рефератів обговорюванні питання включаються в тематику наступних семінарських занять для всіх студентів академічної групи. Відповідно, окремі питання для самостійної роботи можуть розглядатися як теми рефератів. Обсяг реферату не повинен перевищувати 20 сторінок і містити детальний аналіз обраної теми з використанням нормативних джерел, навчальної та наукової (наукові статті, тези конференцій, монографії) літератури з обов’язковими посиланнями на використані джерела. За результатом захисту реферату студент отримує оцінку, яка враховує рівень виконання письмової роботи та рівень захисту реферату. Під час захисту реферату студент напручує вміння та навички, які будуть використовуватися під час захисту випускної кваліфікаційної (магістерської) роботи.

Самостійне опрацювання визначених тематичними планами питань полягає в необхідності: ознайомитися з відповідними положеннями діючого законодавства, практики його застосування, міжнародними нормативно-правовими актами та іншими джерелами та науково-практичними коментарями до них; опрацювати навчальну та наукову літературу, виходячи з переліку рекомендованих літературних джерел; скласти план та конспект відповіді на визначені питання. Незрозумілість отриманої інформації зобов’язує студента звернутися до викладача, що проводить семінарські заняття, або лектора.

2.1. Тема 1. Правовий статус інформації

1. Поняття, правові ознаки та види інформації.
2. Правовий статус інформації як об'єкта цивільних прав.
3. Зміст суб'єктивного права на інформацію

Питання для самостійної роботи

1. Дайте визначення поняття «інформація».
2. Охарактеризуйте правові ознаки інформації.
3. Визначте джерела інформації.
4. Назвіть види інформації за суб'єктами права власності.
5. Проаналізуйте види інформації за режимом доступу до інформації.

Теми есе (рефератів)

1. Співвідношення понять «інформація» та «таємниця».
2. Правове регулювання інформації в Україні.
3. Інформація як предмет злочину.

2.2. Тема 2. Поняття, значення і правова основа охорони державної таємниці

1. Основні законодавчі та нормативні акти, які регулюють суспільні відносини пов'язані з віднесення інформації до державної та службової таємниці. Загальна характеристика.
2. Структура Закону України „Про державну таємницю”
3. Загальні положення забезпечення режиму таємності. Визначення термінів.
4. Інформація, що може бути віднесена до державної таємниці.

Питання для самостійної роботи

1. Дати визначення поняття режиму таємності та назвати основні заходи, якими повинен забезпечуватися режим таємності.
2. Вказати якими законами України і відомчими нормативними актами визначається правова основа режиму таємності.
3. Вказати в чому полягає різниця між конфіденційною інформацією і таємною. Обґрунтувати свою відповідь посилаючись на ст. 30 Закону України „Про інформацію”.
4. Дати визначення поняття державна таємниця, виходячи з положень Закону України „Про державну таємницю”.

Теми есе (рефератів)

1. Порядок віднесення інформації до державної таємниці.

2. Види інформації за ступенями таємності.
3. Сутність порядку засекречування носіїв інформації.
4. Терміни засекречування інформації, що складають державну таємницю.
5. Підстави здійснення допуску до державної таємниці.

2.3. Тема 3. Охорона державної таємниці в Україні

1. Правовий статус державної таємниці в Україні.
2. Зміст поняття «Охорона державної таємниці».
3. Звід відомостей, що становлять державну таємницю.
4. Повноваження органів, що забезпечують охорону державної таємниці відповідно до законодавства України.

Питання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте компетенцію Верховної Ради України у сфері охорони державної таємниці.
2. Розкрийте повноваження Президента України у сфері охорони державної таємниці.
3. Проаналізуйте повноваження РНБО України та Кабінету Міністрів України у сфері охорони державної таємниці.
4. Розкрийте повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері охорони державної таємниці.

Теми есе (рефератів)

1. Охорона державної таємниці органи судової влади та прокуратури.
2. Система нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини в сфері охорони державної таємниці.
3. Повноваження Служби безпеки України як спеціального уповноваженого органу державної влади у сфері забезпечення охорони державної таємниці.

2.4. Тема 4. Поняття допуску та доступу до державної таємниці

1. Поняття допуску та доступу до державної таємниці.
2. Форми допуску до державної таємниці.

Питання для самостійної роботи

1. Вказати, що передбачає надання допуску до державної таємниці.
2. Назвати форми допуску до державної таємниці та вказати строки дії допусків Ф.1, Ф.2, Ф.3.

3. Вказати за наявності яких підстав не надається допуск до державної таємниці.

4. Вказати на який термін обмежується особам які мали допуск до державної таємниці право виїзду на постійне місце проживання в іноземну державу.

5. Вказати в яких випадках змінюються форми допуску особам в процесі їх службової діяльності.

Теми есе (рефератів)

1. Визначити основні організаційно – правові заходи щодо охорони державної таємниці.

2. Особливості надання дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею .

3. Режимно – секретні підрозділи правоохоронних органів: права та обов'язки.

4. Алгоритм порядку допуску громадян до державної таємниці.

2.5. Тема 5. Основні організаційно-правові заходи щодо охорони державної таємниці

1. Діяльність режимно-таємних підрозділів ОВС по наданню допуску до державної таємниці.

2. Порядок надання, відміна допуску до державної таємниці, призупинення його дії.

3. Переоформлення громадянам допуску до державної таємниці

Питання для самостійної роботи

1. Дати визначення поняття охорони державної таємниці.

2. Назвати обов'язки громадян щодо збереження державної таємниці

3. Дати визначення поняття пропускового режиму. В чому полягає його призначення.

4. Вказати в чому полягає порядок пропуску на режимні території, у режимні приміщення відряджених осіб, відвідувачів, працівників аварійних служб пожежних і санітарних машин.

5. Вказати в чому полягає загальний обов'язок працівників правоохоронних органів України щодо недопущення порушень вимог режиму таємності.

Теми есе (рефератів)

1. Основні категорії працівників Національної поліції, на яких покладені спеціальні обов'язки по забезпеченню режиму таємності, характер цих обов'язків.

2. Особливості компенсації громадянам у зв'язку з виконанням робіт, які передбачають доступ до державної таємниці

3. Види відповідальності працівників правоохоронних органів за порушення Закону України „Про державну таємницю”.

2.6. Тема 6. Обов'язки та обмеження прав громадян у зв'язку з допуском та доступом до державної таємниці

1. Допуск громадян до державної таємниці.
2. Відмова у наданні допуску до державної таємниці.
3. Перевірка громадян у зв'язку з допуском їх до державної таємниці.
4. Доступ громадян до державної таємниці.

Питання для самостійної роботи

1. Обмеження прав громадян у зв'язку з допуском та доступом до державної таємниці.

2. Порядок та підстави відмови у наданні допуску до державної таємниці.

3. Особливості перевірки громадян у зв'язку з їх допуском до державної таємниці.

4. Відповідальність посадових осіб за порушення порядку надання допуску та доступу до державної таємниці.

Теми есе (рефератів)

1. Законодавство з питань таємниць у країнах західної Європи.

2. Відповідальність громадян за порушення законодавства з питань охорони державних секретів у США.

3. Ступені таємності інформації у країнах-членах НАТО.

2.7. Тема 7. Обов'язки громадян щодо збереження державної таємниці

1. Обов'язки громадян щодо збереження державної таємниці

2. Обмеження прав у зв'язку з допуском та доступом до державної таємниці

3. Компенсація громадянам у зв'язку з виконанням робіт, які передбачають доступ до державної таємниці

4. Відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю.

5. Види відповідальності працівників Національної поліції за порушення Закону України „Про державну таємницю”.

Питання для самостійної роботи

1. Назвіть та проаналізуйте обов'язки громадян щодо збереження державної таємниці.

2. Які обмеження передбачені чинним законодавством України відносно громадян у зв'язку з допуском та доступом їх до державної таємниці?

3. Яка відповідальність передбачена за порушення законодавства про державну таємницю?

4. Проаналізуйте специфіку відповідальності працівників правоохоронних органів України за порушення норм Закону України «Про державну таємницю».

Теми есе (рефератів)

1. Відповідальність за порушення норм Закону України «Про державну таємницю» та її види.

2. Підстави та порядок притягнення до адміністративної відповідальності за порушення вимог охорони державної таємниці.

3. Підстави кримінальної відповідальності за розголошення відомостей, що містять державну таємницю.

3 ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Визначення поняття „режиму таємності”.
2. Мета вивчення „Режиму таємності”. Діяльність режимно-секретних підрозділів по наданню допуску до державної таємниці.
3. Поняття інформації, що може бути віднесена до «Державної таємниці». Якими нормативно-правовими документами це регламентовано.
4. В чому полягають обов’язки та обмеження працівників правоохоронних органів, які мають доступ до роботи з державною таємницею?
5. Діяльність режимно-секретних підрозділів по наданню допуску до державної таємниці.
6. Порядок надання, скасування допуску до державної таємниці, призупинення його дії.
7. Форми допуску до державної таємниці.
8. Основні вимоги, які пред’являються до режиму таємності.
9. Відповідальність за порушення режиму таємності.
10. Які відомості забороняється відносити до державної таємниці, чому? Аргументуйте свою відповідь, посилаючись на норму ст.11 п.1 Закону України „Про державну таємницю”.
11. Характеристика закону України "Про державну таємницю".
12. Основні вимоги, які пред’являються до режиму таємності. Вказати нормативно-правові акти, якими це регламентовано.
13. Використовуючи знання нормативно-правових документів, які регламентують режим таємності в правоохоронних органах, вказати основні вимоги, які пред’являються до роботи з таємними документами.
14. Порядок та підстави скасування допуску до державної таємниці.
15. Що визначає процедура оформлення „Допуску до державної таємниці”?
16. Строки та порядок засекречування матеріальних носіїв секретної інформації (МНСІ).
17. Які закони України та підзаконні акти встановлюють єдиний порядок забезпечення охорони державної таємниці?
18. Підстави та порядок розсекречування матеріальних носіїв секретної інформації МНСІ.
19. Порядок та підстави отримання спеціального дозволу на провадження діяльності, пов’язаної з державною таємницею.
20. Кримінально-правова характеристика складу злочину "Втрата документів, що містять державну таємницю" (ст.329 КК України).
21. Вказати яка інформація може бути віднесена до державної таємниці?
22. Назвати ступені секретності за якими конкретні відомості можуть бути віднесені до державної таємниці та надати їх характеристику.
23. Порядок надання доступу до державної таємниці іноземцям та особам без громадянства.
24. Яка інформація не відноситься до державної таємниці?
25. Визначити процедуру оформлення права громадянина на доступ до секретної інформації.

26. Які форми допуску до державної таємниці встановлюється в залежності від ступеню таємності інформації?

27. Назвати форми допуску до державної таємниці і дати характеристику кожній з них.

28. Визначити терміни дії допусків до державної таємниці.

29. Характеристика Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (Наказ СБУ від 12.08.2005 № 440).

30. Характеристика нормативно-правових актів, що регламентують порядок міжнародних передач інформації з обмеженим доступом.

31. Поняття передачі секретної інформації, юридичні та фактичні підстави для міжнародної передачі секретної інформації.

32. Дозвіл на міжнародну передачу секретної інформації. Субекти та порядок підготовки матеріалів для отримання дозволу.

33. Порядок міжнародної передачі секретної інформації.

34. Контроль за додержанням законодавства при здійсненні міжнародної передачі секретної інформації та її використання сторонами договору.

35. Назвати причини згідно яких особі може бути відмовлено у наданні допуску до державної таємниці.

36. Вказати, які зобов'язання приймає на себе особа, яка перевіряється на предмет надання їй допуску до державної таємниці.

37. Вказати в який спосіб здійснюється скасування раніше наданого допуску до державної таємниці.

38. Вказати ким приймається рішення про скасування допуску до державної таємниці.

39. Протягом якого терміну зберігається допуск до державної таємниці тим співробітниками, які звільняються з правоохоронних органів.

40. Визначити порядок згідно якого здійснюється скасування і відновлення форми допуску до державної таємниці.

41. Назвати та надати обґрунтовану характеристику обставини згідно яких не проводиться переоформлення допуску до державної таємниці.

42. Характеристика умов праці працівників, які мають допуск з державної таємниці?

43. Яким нормам повинно відповідати режимне приміщення, що використовується для таємних робіт?

44. Чи має право особа допущена до державної таємниці брати участь в об'єднаннях, діяльність яких не підлягає легалізації?

45. Підстави для відмови у оформленні громадянину допуску до державної таємниці.

46. Порядок оскарження відмови у оформленні громадянину допуску до державної таємниці.

47. Чи може зашкодити в наданні допуску до державної таємниці громадянину наявність у нього особистих зв'язків з особами причетними до протиправної діяльності іноземних держав або іноземних організацій? Обґрунтуйте свою відповідь.

48. Кримінально-правова характеристика складу злочину "Розголошення

державної таємниці" (ст.328 КК України).

49. Кримінально-правова характеристика складу злочину "Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості" (ст.422 КК України).

50. Визначити дії керівника підприємства, установи, організації у разі виявлення факту розголошення секретної інформації або втрати її матеріальних носіїв.

51. В чому полягають особливості порядку забезпечення режиму секретності у зв'язку з виїздом до іноземних країни громадян, яким надано чи було надано допуск до державної таємниці.

52. Підстави та порядок засекречування матеріальних носіїв інформації.

53. Визначити порядок віднесення інформації до державної таємниці. Хто приймає рішення про віднесення категорії інформації або окремої інформації до державної таємниці з установленням ступеня її секретності.

54. Вказати порядок надання доступу до державної таємниці іноземцям та особам без громадянства.

55. В який термін, ким і на підставі яких законодавчих документів здійснюється перевірка громадян щодо надання допуску до державної таємниці.

56. Характеристика суб'єктів контролю за правомірністю надання громадянам доступу до державної таємниці.

57. Підстави та порядок підвищення або зниження ступеня секретності інформації та скасування рішення про віднесення її до державної таємниці.

58. Державний експерт з питань таємниць: поняття та повноваження.

59. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про державну таємницю.

60. Підстави та порядок розсекречування матеріальних носіїв секретної інформації (МНСІ).

61. Порядок та підстави допуску адвоката до кримінального провадження, яке містить державну таємницю.

62. Порядок та підстави допуску підозрюваного (обвинуваченого) до кримінального провадження, яке містить державну таємницю.

4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 13. 04. 1912 р. № 4651-VI. – Електрон. дан. (6 файлів). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. Про державну таємницю: Закон України // Відомості Верховної Ради України. –1994. - №12.-Ст.93.
4. Про міліцію [Електронний ресурс] : закон України від 20. 12. 1990 р. № 565 із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 13. 06. 2012 р. № 4778-17 ; № 4711-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
5. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 12. 06. 2011 р. № 3412-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю [Електронний ресурс] : закон України від 30. 06. 1993 року №3341-XII із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 05. 06. 2011 р. № 3334-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
7. Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Указ Президента України від 6 квіт. 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1222.

Допоміжна

1. Адабаш О. В. Адміністративна відповідальність за порушення режиму державної таємниці [Електронний ресурс] / О. В. Адабаш // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: : Право . - 2014. - Вип. 25. - С. 134-138.
2. Аркуша Л.І. Особливості використання конфліктів у злочинній діяльності з метою виявлення ознак організованості /Л.І. Аркуша// Південноукраїнський часопис. – Одеса: ОДУВС, 2012. - № 2. - С. 308-310.
3. Аркуша Л.І. Особливості проведення деяких тактичних операцій при розслідуванні незаконного заволодіння транспортними засобами, учиненого злочинними організаціями/Л.І. Аркуша// Південноукраїнський часопис. - № 2. – 2011. – С. 180-183.
4. Гоблиб Р.М. Взаимодействие органов следствия и дознания в раскрытии, расследовании и предупреждении преступлений. // Следственная практика. – М., 1983. - Вып. 141. - 80 с.

5. Довженко Л. М. Поняття системи забезпечення державної таємниці України [Електронний ресурс] / Л. М. Довженко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ . - 2013. - № 1. - С. 159-165.

6. Дрейс Ю. О. Метод нечіткої класифікації відомостей, що становлять державну таємницю за встановленими критеріями [Електронний ресурс] / Ю. О. Дрейс // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Автоматика, вимірювання та керування . - 2013. - № 774. - С. 10-16.

7. Дрейс Ю. О. Експериментальне дослідження системи оцінювання шкоди національній безпеці у сфері охорони державної таємниці [Електронний ресурс] / Ю. О. Дрейс // Захист інформації . - 2013. - Т. 15, № 4. - С. 337-345.

8. Захарова М.В. Методологія синтезу та програмна реалізація системи оцінювання шкоди національній безпеці у сфері охорони державної таємниці [Електронний ресурс] / М.В. Захарова, Ю.О. Дрейс // Захист інформації . - 2013. - т. 15, № 1. - С. 14-20.

9. Иванов В.В. Методические рекомендации по совершенствованию взаимодействия следователя с оперативными подразделениями органов внутренних дел при раскрытии и расследовании преступлений. - Чернигов, 1997.- 34с.

10. Кримінально-процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар [Текст] / За загальною ред. В. Г. Гончаренко, В. Т. Нора, М. Є. Шумоло. – К. : Юстиніан, 2012. – 1224 с.

11. Кримінально-процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. /відп. ред. С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. - Х.: Одісей, 2013. – 1104с.

12. Лаптій В.А. Система управління органами внутрішніх справ в особливих умовах. Теоретичні та практичні проблеми. - Київ: Редакційно-видавничий відділ МВС України, 1997.-136 с.

13. Манжай О. В. Порівняльний аналіз забезпечення безпеки оперативно-розшукової інформації за допомогою інституту державної та службової таємниці в окремих країнах світу [Електронний ресурс] / О. В. Манжай // Форум права . - 2012. - № 1. - С. 593-600.

14. Матусовський Г.А. Взаємодія правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю (правовий та поняттєво-нормативний аспекти). //Проблеми боротьби з корупцією та організованою злочинністю. – К., 1997.- Том 7.- С.104-107.

15. Мешков В.М., Попов В.Л. Оперативно-розсыскная тактика и особенности легализации полученной информации в ходе предварительного следствия. – М., 1999.- 80с.

16. Овчинский С.С. Оперативно-розсыскная информация. – М., 2000. – 367 с.

17. Основы борьбы с организованной преступностью. /Под ред. В.С. Овчинского, В.Е. Эминова, Н.П. Яблокова. – М., 1996.- 400с.

18. Основы оперативно-розсыскной деятельности Украины. /Под ред. В.Б. Рушайло. – СПб, 2000. – 720 с.

19. Усов Д. С. Захист державної таємниці за кримінальним законодавством інших країн на пострадянському просторі [Електронний ресурс] / Д. С. Усов // Публічне право . - 2013. - № 3. - С. 103-109.

20. Федоренко О. О. Проблемні питання правового регулювання обігу інформації з обмеженим доступом (державна таємниця та службова інформація) [Електронний ресурс] / О. О. Федоренко, С. О. Керсіцький, А. І. Курбатов. // Право та інноваційне суспільство . - 2013. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pric_2013_1_17.pdf

21. Чередник В. М. Законодавчий процес формування кримінальної відповідальності за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю [Електронний ресурс] / В. М. Чередник // Юридична наука . - 2012. - № 1. - С. 107-114.

Інформаційні ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України: <http://zakon1.rada.gov.ua/>

Урядовий портал (КМУ) : <http://www.kmu.gov.ua/>

Офіційний сайт Президента України: <http://www.president.gov.ua/>

Офіційний сайт МВС України: <http://mvs.gov.ua/mvs/>

Офіційний сайт СБУ України <http://www.sbu.gov.ua/>

Офіційний сайт МНС України <http://www.mns.gov.ua/>

Офіційний сайт УДО України <http://www.do.gov.ua/>

Офіційний сайт ДАІ МВС України <http://www.sai.gov.ua/>

Офіційний сайт ВВ МВС України <http://vv.gov.ua/>

Офіційний сайт ДСО МВС України <http://dso.gov.ua/>